

المالک و آقا میرزا محمد صادق در صورتی که آقا میرزا محمد صادق تشریف پیرند معین است که آقا حاج مصدق المالک باید تشریف پیرند و انگلی مکرر گفته شده اشخاصی که استعفا مینمایند باید عمل استعفای خود را ذکر کنند.

رئيس - از آقا حاجی، صدق المالک خواهش نمی‌شود که علت استعفای خودشان را در بیان رئیسه بیان بفرمایند.

(عريضه از طرف بعضی اهالی طهران مسخر بر استعدادی تشکیل دیوان محاسبات و لزوم آن قرائت شد.)

رئيس - این لایحه رجوع شده بود که می‌بینیم هر ایض و از آنجا به مجلس پیشنهاد کردند آن.

وزیر مالیه - البته وکلای محترم میدانند که دیوان محاسباتی موقتاً قبل از افتتاح مجلس تشکیل شده است و اعضاء اورا کمیسیون مالیه سابق مجلس انتخاب کرده‌اند و مشغول کار هستند ولی دیوان محاسبات دائمی که می‌باشد موافق قانون اساسی تشکیل شود قانون او حاضر شده و ترجمه شده بود در موضعی که با مسوی بیزو مستشار مالیه در این باب شور کردیم همچو کفت که قانون دیوان محاسبات ایطالیا بهتر از تمام دنیا شده و تمام نوادرانی که در سایر فوانین دیوان محاسبات است در آنجارهای آنها شده است و تکمیل شده بهتر این است که آنرا هم بدست بهادریم و از ترجمه او چیزی اقتبای نمائیم آن قانون ایطالیا را هم بدست آوردیم و به زحمت زیاد ترجمه شده وهمین چند روزه حاضر شده و تقدیم مجلس نمی‌شود.

[راپورت شعبه ۴ راجع به قسمت اعتبارنامه نمایندگان فارس قرائت شد نمکرافی از شیاز از طرف انجمن ایالتی قرائت شد مشعر بر اینکه در انتخاب این سه نفر نمایندگان از هر جهت رعایت قانون شده و چنانچه نمایندگی ایشان رد بشود و امر بتجدد انتخاب شود تجدید انتخاب با نبودن حاکم و وضع حالبه فارس تولید اشکالات خواهد نمود علیه‌ها خوبست این سه نفر را پذیرفته پس از ورود حاکم پنج نفر دیگر هم از روی قانون انتخاب و روانه شوند.]

رئيس - راپورت کمیسیون اعتبارنامه‌های سابق خوانده می‌شود [ذکاء الملک راپورت کمیسیون را قرائت کردند.]

وزیرزاده - در این باب سایقان بقدر کفايت مذاکره شده و کاملاً رسیدگی شد چیزی که بطل نمایندگی آفایان باشد بدست نیامد فقط چیزی که هست این است که عنده آراء درجه ثانی ذر نشده است و اینراهم شعبه چهارم مظلوم انتخاب ندانسته عقیده بنده این است که چون مذاکرات در این باب بعمل آمده است حالارأی گرفته شود (بعضی تصدیق نمودند)؟

رئيس - رای میکنیدم در حق این سه نفر یکی یکی بترتیب مخالفی که در این باب نیست.

مؤتمن الملک - در این باب رأی میکنیدم. رد شد دیگر چطور رأی میکنیدم.

معاضد الملک - در باب نمایندگان فارس رأی گرفته شد اما نمایندگی ایشان رد نشد رأی گرفته شد که رجوع شود بوزارت داخله که در این

بعضی از آنها را پیدا کرده است.

نواب - خیلی تعجب است هر امتیاز نامه را از طرفش می‌خواهند می‌آورد اگر نیاورد معلوم می‌شود همچو جزی نبوده یا اگر هست اصلش را خودشان دارند.

تقى زاده - اگر صلاح بدانند آفایان و کلا کمیسیون خارجه آنان بیکار است این کارها بآنجا رجوع بشود و عقیده بنده این خیلی خوب است (ذکاء الملک طرح قانونی درخصوص احصای نفوس را قرائت کردم).

رئيس - موضوع مذاکرات پس در دارابورت کمیسیون بودجه راجع برداشاد راپورت کمیسیون بودجه راجع موقتی وزارت جنگ بقیه مذاکرات راپورت کمیسیون فوائد عامه راجع بفرش جوهری راپورت کمیسیون داخله راجع بازجمن گروس وشور اول فانون بروات [مجلس مقام غروب ختم شد]

جلمه ۳۳

مذاکرات روز پنجم شنبه ۶ شهر

صفر الخير ۱۳۲۸

[س ساعت و نیم قبل از غروب مجلس بواسطه پاره مذاکرات خصوصی پس از بیست دقیقه، جلسه علنی برپاست آقا مستشار الدوله تشکیل یافت صورت مجلس گذشته را آقا معاضد الملک قرائت کردم.]

رئيس - ملاحظه هست؟

ارباب کیخسرو - در باب راپورت راجع باعتبارنامه بحرالعلوم در صورت مجلس به نتیجه نوشته شده است.

معاضد الملک - بوجب نظامنامه داخلی مجلس راپورتی که بمجلس داده بشود اگر مخالفی داشته باشد در آن شورشو دنیجه هرچه شد در صورت مجلس نوشته بشود و چون در آن راپورت شورنشد باین جهت ای نتیجه نوشته شده است.

اسدالله میرزا - کمیسیونی که بنده تقاضا کردم از برای تمام مقاوله نامه‌های بود و اینجا مذاکره شده است.

شد عملی که با اسم امتیاز یافر از داد در ۱۳ و ۱۴ ماهه استداد کرده اند باید در آنها تجدید نظری کرد و بنده کمیسیون را برای اینعمل خواستم نه برای کلیه امتیازات و مقاوله نامه‌ها.

افتخار الاعظین - بنده هر ضمی راجع به کمیسیون هر ایض دارم عرض میکنم شعبه چهارم از قبل خودشان آقا حاج مصدق المالک را بحضور کمیسیون هر ایض معین فرمودند و جناب آقا حاج مصدق المالک هم انتقامدار اند و کمیسیون امور تحریریه اش خیلی اهمیت پیدا کرده جناب حاج شیخ علی هم که چشم‌شان درد میکند این است که سه نفری برای کار حاضر میشوند استدها می‌کنم شعبه چهارم زود تر عرض آقا حاج مصدق المالک را انتخاب نموده بفرستند.

رئيس - بشعبه چهارم اطلاع داده بشود.

تقى زاده - بظهور یقین معین است که اگر آقا حاج مصدق المالک نشریف میرزا پیرند و اگر نه ممکن نخواهد شد برای اینکه در شعبه چهارم بیچکسی قابل انتخاب نبست غیر از آقا حاج مصدق

پا خبر وزیر مالیه اعلامی دارد یا نه و تا پارسال هم نام شده.

وزیر مالیه - اولاً یعنی که میرزا نشاند تا پارسال تمام نشده بود آن پولی که از بابت شبلاط گرفته شده است گویا مسبوق نباشد که در مجلس سابق از بابت طلب طومانیانس داده شد تفصیل این فقره این است که تاسال ۱۹۱۰ را تنزیل کرده بودند و در مقابل طلب طومانیانس وزارت مالیه آنوقت تصویب کرده کمیسیون مجلس هم تصویب کرد گرفته شده باید این مطلب در کمیسیون مذاکره شود.

فویری - میخواستم از معاون وزیر امور خارجه سؤال کنم که ماموریت مفاخر الدوام بامریکا صحیح است یا نیز.

معاون - عرض میکنم که هر کسی را که وزارت امور خارجه برای هرجایی تصویب میکند می‌فرستد؟

معززالملک - سابق براین در باب مفتاح السلطنه در روزنامه جمل المتبین کلمکته درج شده بود شوالی کرده بود و وزیر امور خارجه سابق چند فقره را گرفته و باقی مازد و حالا خواهش میکنم از معاون که توضیحات بدھند سه فقره مطلب بود در روزنامه درج شده بود یکی آنکه بدون اجازه بطهران آمده یکی آنکه در مدت توافق شش ماه حقوق سه ساله را دریافت کرده و یکی دیگر آنکه در مدت توافق در هندوستان معرفی نشده است.

معاون وزیر امور خارجه - مسلم است که مامور وزارت خارجه که در وزارت دارای نوع اعتبار است بدون اذن نمی‌تواند برود و اما اینکه در آنجا معرفی نشده‌اند معرفی شده اند منتبا و روشنان به بمبی فدری طول کشیده تا آن اعتبارنامه ایشان رسیده بود و به همان‌جهای رسمی هم دعوت شدند و مسلم است تا معرفی نشود مامور رسمی حکومت آنجا اورا نمی‌بایزد و ثالثاً اینکه ۱۳ هزار تومن حقوق سه ساله گرفته است هیچ چیزی نیست وزارت خارجه تکذیب میکند این مطلب را

معززالملک - در این صورت خوب بود وزارت خارجه تکذیب می‌کرد مندرجات روز نامه را. **معاون وزیر خارجه** - خواستم نمکرافی بکنم وزیر تلکراف گرفته که این مطلب مهم دولتی نبست اهذا کاغذ بر روزنامه نوشتم هنوز جواب نیامده هر وقت جواب آمد عرض خواهم کرد.

رئيس - خوب است کمیسیونی تشکیل بشود برای رسیدگی کی مقاوله نامه‌ها و امتیاز نامه‌های اینکه در استداد صغیر داده شده گمان میکنم همان کمیسیونی که نواب خواسته بودند می‌توانند رسیدگی کنند **میرزا ابراهیم خان** - در باب رسیدگی کی مقاولات و امتیاز نامه‌ها در کمیسیون فوائد عامه تصویب شده است اینکه پیشنهاد کردند عقیده کمیسیون است که در عالمه پل دفتر مخصوص در وزارت فوائد برای رسیدگی کی باین چیزها بازشود.

وزیر فوائد عامه - هم‌نقد رعرض میکنم که به زحمت زیاد دفتر وزارت فوائد عامه توانسته سواد

نیست بواسطه اینکه ممکن است ما یک رأی بدیم و معاون باید دفاع کند خوب است باح ور ایشان فرائت شود

افتخار الواعظین - بنده هم باین دلیل که گفتند خواندن بودجه وزارت چنگ را صلاح نمیدانم خوب است موافق فرائت تا با حضور معاون فرائت شود .

رئيس - گفته شد

(رایورت اداره معاشرت فرائت شد مشعر بر اینکه مخارج روشه خوانی سه روزه را که مبلغ پانصد و پنجاه و شش تومان و شش قران است نمایند گران محترم قبول نموده و وجه آنرا برداختند و در بودجه مجلس منظور نشد صورت ریزان مخارج هم طبع شده و بین نمایندگان معترم توزیع گردید)

(پیشنهادی که آقا میرزا کیخسرو به مجلس تقدیم کرده بودند فرائت شد مشعر بر اینکه چون قانون قبول و نکول بروات تجاری مهم است باین واسطه این بشاه صلاح نمیدانم که مجلس باین زودی داخل در شور نانی آن بشود علیهذا پیشنهاد می نمایم یکماه مهلت داده شود که نمایندگان معترم از تجارتی که در این خصوص بصیرت دارند تحقیقات خود را نموده و نظریات خود را بنمایند و مواد العاقبه که بنظرشان میرسد را بنمایند)

حاجی سید نصرالله - در این خصوص در کمیسیون عدیله اول سهو لی که بنظر ما آمد گذشتن این مواد بود بعد کم کم هر چه نظر گردیدم دانستم که باید استمهال کرد و چنانچه آقای ارباب کیخسرو پیشنهاد نمودند اگر هر اهی بشود و مهلتی داده شود من بهتر نمیدانم .

مؤتمن الملک - وزیر عدیله وقتی این قانون را پیشنهاد نمود تقاضا کرد که زودتر بگذرد پس خوب است وزیر عدیله حاضر باشد و در این بباب کفتگوشود اگر قبول کردند آن وقت مهلت داده شود **اسدالله میرزا** - بندهم عقیده ام این است که نقص است لکن این بنده با وزیر عدیله صحبت کردم بعضی اظهارات فرمودند که بنده آن اظهارات را تبلیغ مینمایم فرمودند قانون بروات خیلی مفصل است و ماهم مشغول ترجمه هستیم لکن چندماده از آن را برای اینکه فوری اجرا شود به مجلس تقدیم کردم من هم آن روز گفتم که مفصل است ولی ممکن است که این مواد را اصلاح کنیم و بفرستیم بعد منتظر باشیم که آن قانون کلی بر سر .

آقاشیخ اسماعیل هشترودی - در کمیسیون همین مذاکره باحضور وزیر عدیله بعمل آمد و صلاح دانستند که این مطلب به مجلس پیشنهاد شود **رئيس** - در اینصورت که وزیر عدیله این پیشنهاد را تصویب کرده اند .

حاجی محمد اسماعیل کاشف - الجمله اعضای کمیسیون کمال دقت را کرده اند ولی بنده لازم نمیدانم چند نفری که بیشتر در این کار خبره هستند و بصیرت داشته باشند با این آقایان مذاکره کنند شاید آنقدر طول لازم نداشته باشد **حاجی سید نصرالله** - من نخواستم بگویم قانون ناقص است یا کامل شاید ناقص باشد لکن عرض در همین مواد است آن مواد اظهارات شده را که

کوهم اهل شهر شکایت نداشته باشند وهم اهل دهات **مقین السلطنه** - بنده عقیده ام این است بعضی از مطالب که گفته میشود تشریع بشود مطلب اول که فرمودید برخلاف نظامنامه است برخلاف نیست در هر مال چون در نظامنامه تصریح شده بود ما خیال کردیم که در این دوره تقاضیه تغییرات داده میشود اما ظلمی که در حق اطراف میشود این ظلم در نقاط شده است مثلاً در خراسان که دارای دو سه کروز جمعیت است و اهل خود شهر مشهد شاید هشتاد هزار نفر جمعیت دارد این هشتاد هزار نفر ۱۶ نفر انتخاب میکنند اگر این را ملاحظه فرمایند در این نقاط این طور شده است و چون حالا دهانه ای اطراف گروس حال بلوک راندارد و اینجاهم بدینجا همۀ حاضر نشدن در شهر که با اهالی شرکت در انتخاب نانی نمایند اهنا کمیسیون این رأی رایشنها دارد .

فویری - بنده هم پیشنهاد شاهزاده اسدالله میرزا را تصدیق میکنم که امر روزه رامهایت بدهند تادرست فکر میکنم .

مقین السلطنه - پس بنده تقاضا میکنم که به کمیسیون مسترد بشود که ملاحظات خود را مجدداً بگذند ووکالی معترم هم فکر خودشان را بگذند . **رئيس** - مذاکرات روز شنبه بقیه شور بودجه موقعی وزارت چنگ و بقیه مذاکرات رایورت کمیسیون داخله راجع به گروس و مواد العاقبه و اصلاحیه قبول و نکول بروات تجاری و در خصوص فرش جواهري و در باب تخفیف قیمت مخابرات و مراسلات ارباب جراید (مجلس پلک ساعت و نیم از شب گذشته ختم شد)

جلسه ۵۴

صورت جلسه یوم شنبه هشتم

شهر صفر سنه ۱۳۲۸

مجلس سه ساعت و ۲۰ دقیقه قبل از غروب آفتاب در تعیت ریاست آقای مستشارالدوله منعقد گردید **(معاصدالملک)** - صورت مجلس س قبل را قرائت کردند .

رئيس - ملاحظه در اینصورت مجلس هست ؟ (اظهاری نشد) امضاء کردند

رئيس - چنانچه در صورت مجلس خوانده شد امروز بر عده مجلس بورود سه نفر نمایندگان معترم فارس افزوده شد و اینکه در تصویب اعتماد نامه ایشان تأخیر شد نه بواسطه این بود که انتخاب ایشان صحیح نبوده بلکه بواسطه این بود تریبون را که حاکم فارس اطلاع داده بود موافق قانون نبوده این بود که برای تحقیقات لازمه بکمیسیون رجوع گردید بموجب رایورت کمیسیون معلوم می شود که در انتخابات ایشان کاملاً رعایت قانون بعمل آمده است .

(ذکار الملک شروع بقرائت بودجه موقعي وزارت چنگ نمودند)

رئيس - چنانچه آقایان اطلاع دارند یک قسم از این بودجه محاکمات عسکریه بوده که در جلسه قبل پس از مذاکرات بکمیسیون ارجاع گردید این است که

حال از شبیه محاکمات فشوئی شروع میشود

آقامیرزا اسماعیل فویری - باعث قاد بندۀ بدون حضور معاون وزارت چنگ خواندنی صحیح

یکی آنکه اهالی اطراف بیجار حاضر بشوند در بیجار و بالا هالی بیجار شرکت در انتخاب کنند و تمام اطراف را بمترله یک بلوک ملاحظه کنیم این یک مطلب بکمک دیگر اینکه اهالی اطراف از دهات مختلفه نماینده خودشان را بیجار بفرستند این دوشق ممکن بود ولی در هر حال دچار یک مشکلی خواهیم شد و یکی دیگر هم ممکن بود و او اینست که دهات ازین خودشان یک نفر انتخاب کنند و باز جمن ولایتی بیجار بفرستند حال است بنظر مجلس شورای ملی است .

اسدالله میرزا - اینکه می فرماید تعادل

نشده بنده هم تصدیق دارم اما باید ملاحظه کرد در یک نقطه که هشتاد هزار نفر جمعیت دارد یک نفر نماینده می فرستند و در یک نقطه که ملاکین دارد شش نفر اینست که از اهل شهر که ملاکین هستند (۶) نفر انتخاب می کنند وهم طور اختیار خواهند داشت ولی رعایای زجر کش دارای یک نفر نماینده خواهند بود و رأی نماینده ایشان بیش نمی رود و رأی ملاکین در واقع ترجیح خواهد داشت : این جهت شکایات رعایا صحیح است و بنده رأی امیدهم که تمام دهات یکنفر انتخاب کنند و یک شهر که دارای ده هزار نفر جمعیت است دارای ۶ نفر و کمیل باشد بنده گمان این است یعنی بهترین طرق این است این دهات را مامیتوانیم بیش خودمان بسنجیم و تقسیم به بلوک نمائیم و بگوییم چهار پنج بلوک یکنفر هر کدام انتخاب نمایند و بمرگز بفرستند واگر غیر از این میکنیم در این مورد ظلمی واقع میشود

فویری - آنچه کمیسیون نوشته است موافق مواد نظامنامه است بعید از آن هیچ چاره نداریم ما که نمیتوانیم در مواد نظامنامه تصرف بکنیم هر کس هر چه بنظرش میآید آنرا پیشنهاد بگذند دیگر صحبت ختم شود والا هی بگوییم که بدھاتی هاظلم میشود بواسطه اینکه ۷۰ هزار نفر جمعیت دارند بنده هم تصدیق میکنم باعث قاد بنده هر کس پیشنهاد فانوی بنظرش میآید پیشنهاد بگذد با گفتن که نمیشود این یک فانوی دارد .

عرقضی قلی خان - بنده عرض میکنم که کرس ولایت است و بیجار قصبه آن ولایت است ولایت باید انجمن در آنجا برقرار باشد و حالا اهالی دهات شکایت نکرده اند چون گرس دهات هایش بلوک ندارد اهنا ازما تکلیف خواستند که چطور انتخابات بعمل بیاورند بغیر از این ابدآ چیز دیگری نیست .

شیخ ابراهیم - هر شهری دور خودش دهاتی دارد که آنها علیحده البته حق انتخاب دارند حالا کرس نسبت بآنها همین است که باید حاضر شوند در شهر و با اهل شهر شرکت در انتخاب کنند آنها با شهریک بلوکند و یکی هستند نهایت در آنجا بلوکات ندارد .

اسدالله میرزا - این جواب که مرتضی قلی خان فرمودند بنده بی مأخذ عرض نکردم اطلاع دارم که اهالی ده حق دارند و اینکه آقامیرزا میگیرند مخالف بانظامنامه هست واگر بخواهیم آنطور رفتار کنیم باید انجمن بهم بخورد و مجدد انتخابات بعمل باید این هم خیلی مشکل است به عقیده بنده خوب است امر وزارمهایت بدهند که درست فکر بگذیم